

Studiecirkeln 100 år

Studiecirkeln har fyllt 100 år i helgen. En stor händelse då studiecirkelarna har haft större betydelse för den svenska välfärden än folk normalt tror. Vid förra sekelskiftet fanns en uppriktig efterfrågan på kunskap från arbetarrörelsen, väckelsen, nykterhetsrörelsen, rösträttsrörelsen. Idag 100 år senare har kunskap fått en bismak av sysselsättningskapande åtgärd.

Min uppväxt sammanfaller med studiecirkeln guldålder 1947-1980. Alla gick på studiecirkel: Mamma studerade Egyptisk kultur med Tuttankamon och pyramiderna. Direkt efter jobbet på Televerket satte hon sig att läsa, rita och skriva, koncentrerad och vacker. När jag frågade henne vad hon gjorde svarade hon med tom blick att - Jag vet inte.

Och jag tänkte att så vill jag bli: koncentrerad och i en annan värld. Pappa gick på studiecirkel om läste om fåglar och fotografering. Om våarna låg studiecirkeln ute och fotograferade när fåglarna parade sig och om höstarna samlades man och tittade på orrfilm. Hans studiecirkel fick kontakt med en amerikansk fotoklubb. De utbytte bilder och råd. Jag följde i smyg pappas studiecirkel, läste allt material och lånade hans kamera en gång och deltog i en fototävling. Jag vann till min odelade glädje över hela fotoklubben. Detta spred en viss förstämning.

Mormor gick i cirkel om Bibeln de då nyligen upptäckta Dödahavsrollarna. Morfar gick ständigt i cirkel, oftast kring tekniska saker: hur man bygger en galosch m.m. Morfar brukade säga, med Fantomen i tankarna att:

- När Erlander talar står socialismen stilla.

Ett uttryck som jag förknippar med honom är utsagan:

- Studiecirkeln var en väckarklocka som kommit för att stanna.

Jag själv ville som tolvåring gå en studiecirkel om fjärilar men inga

anmälde sig utom studieledaren som var en berömd fjärlilssamlare som blivit alkoholiserad och med sina darrande händer lyckades sabba hela min fjärlilssamling. Så den cirkeln lämnade jag omedelbart.

Under Vietnamkriget blev jag studieledare över ämnet Vietnams historia och insåg då studiecirkels kraft. Om någon hade mage att chikanera vietnameserna drog jag deras historia och då blev angriparen tyst. Man kan säga att jag besegrade farsan på detta sätt. Han hade inga argument. Kunde till slut bara skrika, till sin egen nesa.

Under sjuttioalet fick cirkelverksamheten i Uppsala en alltmer kulturell betydelse. De fria teatergrupperna - där jag ingick - hade cirklar med varandra. Jag ledde de övriga i en cirkel om scenografi och sedan ledde var och en en eller två cirklar dä de andra var medlemmar. För att få ihop till en någorlunda hyfsad ekonomi hade vi snart cirklar dygnet runt.

Men allt sprack när staten vid en revision fann att Varg-teatern hade cirklar 27 timmar per dygn.

Idag är det svårare tider. Utbildningen förknippas idag inte med framtidtro utan med sysselsättning. Utbildning har blivit en sysselsättningsskapande åtgärd.

De röelserna som för 100 år sedan bar frtam Stuiecirkeln tappar folk.

Förvirringen sprider sig för tillfället. Men det kommer att ordna sig bara dagens privathysteriska våg lägger sig.

Jag tänkte sluta detta kåseri med några tröstens ord och göra en parafras på min morfar och säga att

- Studiecirkeln är en väckarklocka som kommit för att gå.

Men det låter mysko så jag säge: Studiecirkeln är en väckarklocka om kommit för att gå igen? Den ska spöka för makten ännu en gång.